

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 34/2016-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. februára 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jaroslavom Lovaššom, advokátska kancelária Aequitas s. r. o., Dolná 152/19, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 3 a čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv podľa čl. 47 a čl. 48 Charty základných práv Európskej únie rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5 T 1/2011 z 10. augusta 2011 „v časti výroku bodu 1“, rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 TdoV 22/2010 z 9. decembra 2010, rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 To 11/2011 z 25. októbra 2011 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 TdoV 20/2013 z 25. februára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. júna 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len

„sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 3 a čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práv podľa čl. 47 a čl. 48 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 T 1/2011 z 10. augusta 2011 „v časti výroku bodu 1“ (ďalej len „rozsudok krajského súdu z 10. augusta 2011“), rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Tdo V 22/2010 z 9. decembra 2010 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu z 9. decembra 2010“), rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 11/2011 z 25. októbra 2011 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu z 25. októbra 2011“) a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 TdoV 20/2013 z 25. februára 2015 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu z 25. februára 2015“).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti v podstatnom uviedol, že 2. mája 2003 o 09.50 h bola vykonaná prvá obhliadka miesta činu v jeho veci. Obhajca, ako vyplýva zo zápisnice o výsluchu obvineného z 2. mája 2013 i z úradného záznamu spísaného vyšetrovateľom, požiadal vyšetrovateľa, aby ho vyrozumel o vyšetrovacích úkonoch, na ktoré sa podľa jeho vyjadrenia do Banskej Bystrice dostaví. Na základe tejto žiadosti bol obhajca sťažovateľa 2. mája 2003 vyrozumiený, že sa bude konať obhliadka iných priestorov, konkrétne osobného motorového vozidla sťažovateľa, ktorej sa zúčastnil aj jeho obhajca (pozri zápis z obhliadky osobného motorového vozidla z 2. mája 2003, cit. „*od 18.10 hod osobne obhajca JUDr. Lovašš*“).

V ten istý deň 2. mája 2003 o 18.30 h, t. j. približne o 20 minút neskôr, bola vykonaná dodatočná obhliadka miesta činu, o ktorej už ale obhajca sťažovateľa upovedomený nebol, hoci vyšetrovateľ mal možnosť ho upovedomiť o predmetnom úkone i osobne. Pritom obhliadka miesta činu podľa sťažovateľa predstavovala pre obhajobu mimoriadne dôležitý procesný úkon, ktorý bol spôsobilý priamo ovplyvniť samotné rozhodnutie vo veci. Nevyrozumenie obhajcu o dodatočnej obhliadke miesta činu podľa sťažovateľa nemožno považovať za nič iné ako účelové konanie.

Najvyšší súd ako súd dovolací v uznesení z 25. februára 2015, ktorým bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa, uvádza, že prokurátor nepovažoval dovolací dôvod za naplnený, pretože sťažovateľ nepožiadal, aby sa jeho obhajca zúčastnil uvedeného úkonu a takáto žiadosť bola vyšetrovateľovi Krajského úradu justičnej polície Policajného zboru v Banskej Bystrici doručená až 5. mája 2003.

Podľa názoru sťažovateľa je pritom zrejmé, že obhajca mal záujem zúčastniť sa na úkonoch trestného konania, ako je uvedené v úradnom zázname, a rovnako zrejmá je tiež skutočnosť, že požiadať o účasť na konkrétnom úkone je možné až po informovaní o uskutočnení tohto konkrétneho úkonu, na čom sa senát najvyššieho súdu zhodol napr. v rozsudku sp. zn. 1 TdoV 16/2011 z 19. júna 2012, keď uviedol, že podstatou práva na obhajobu je zabezpečiť obhajovanie práv obvinených tak, aby boli okrem iného objasnené aj všetky skutočnosti svedčiace v ich prospech a aby sa na ne v konaní a pri rozhodovaní prihliadalo. Z toho odvodzujúc obvinený, resp. jeho obhajca, musí mať vždy reálnu možnosť realizovať právo na obhajobu a je len na ňom, či toto právo využije. Obvinený má takúto možnosť, samozrejme, až po tom, ako bol riadne upovedomený o čase a mieste vykonania konkrétneho úkonu. Najvyšší súd v danom rozsudku sp. zn. 1 TdoV 16/2011 z 19. júna 2012 tiež skonštatoval, že *„iba všeobecné poučenie obvineného a jeho obhajcu o možnosti zúčastniť sa vyšetrovacích úkonov podľa § 213 ods. 1, 3 Tr. por. nemožno považovať za dostatočné“*.

Sťažovateľ ďalej uviedol:

„Napriek vyššie uvedenému názoru samotného NS SR, ktorý vyjadril v inej veci, ten istý súd v prípade veci sťažovateľa rozhodol protichodne a dovolanie zamietol. Znemožnením uplatnenia práva na obhajobu sťažovateľovi neinformovaním obhajcu o dodatočnej obhliadke miesta činu došlo k mimoriadne závažnému porušeniu práva na obhajobu a sťažovateľovi bola odopretá reálna možnosť realizovať toto právo. Opakujem, že tento dôkaz bol pre obhajobu mimoriadne dôležitý a bol spôsobilý priamo ovplyvniť rozhodnutie vo veci.“

Sťažovateľ ďalej argumentoval, že k porušeniu jeho základného práva na obhajobu a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru a čl. 47 a čl. 48 charty podľa neho došlo taktiež na hlavnom pojednávaní krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 1/2011, ktorý vo veci rozhodoval v novom konaní po zrušení pôvodného rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 T 1/2004 z 9. mája 2007, pretože mu bolo odopreté právo posledného slova. Uvedený procesný postup krajského súdu je zrejmý podľa sťažovateľa zo spísanej zápisnice, z obsahu ktorej vyplýva, že po záverečnej reči obhajcu a sťažovateľa tento súd vyhlásil prestávku a po porade senátu pristúpil rovno k vyhláseniu rozsudku vo veci samej. Sťažovateľ uvedené procesné pochybenie namietal aj v podanom odvolaní proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 T 1/2004 z 9. mája 2007. Najvyšší súd vo svojom rozsudku z 25. októbra 2011 neuskutočnil nápravu uvedeného procesného pochybenia a vo vzťahu k nemu uviedol: *„... aj keď právo obžalovaného na posledné slovo z formálneho hľadiska porušené bolo, z hľadiska materiálneho – uplatnenia vlastnej obhajoby v smeroch, ktoré považuje za dôležité a tak ovplyvniť úvahy súdu vo svoj prospech bezprostredne pred rozhodnutím, v skutočnosti porušené nebolo.“*

Najvyšší súd v predmetnej veci rozhodoval aj ako súd dovolací uznesením sp. zn. 1 Tdo V 20/2013 z 25. februára 2015, v ktorom sa podľa sťažovateľa s jeho argumentmi vysporiadal neprípustným spôsobom, ktorý podľa neho *„nemožno považovať za nič iné ako bagatelizovanie jedného zo základných procesných práv obžalovaného“*.

Podľa názoru sťažovateľa *„možnosti vyjadrovať sa k dôkazom, záverečná reč a ďalšie uplatňovania obhajobných práv v priebehu konania nemôžu predstavovať akúsi náhradu inštitútu posledného slova. V prípade, že by tomu tak bolo, samotný zákon by nemal dôvod predikovať jeho uplatňovanie. Tr. por. toto právo priznáva a nemožno vysloviť súhlas s pokusmi nahradiť ho alebo vyvážiť akýmkoľvek inými oprávneniami, ktoré obvinenému prislúchajú v zmysle zákona a je povinnosťou súdu fázy hlavného pojednávania a jednotlivé oprávnenia od seba oddeliť ako samostatné inštitúty, ktoré nemožno vzájomne nahrádzať.“*

Sťažovateľ považuje závery najvyššieho súdu, ktorými sa snažil ospravedlniť skutočnosť, že mu nebolo udelené posledné slovo (konštatovanie, že nebolo možné očakávať významný zvrät v obsahu jeho prejavov, alebo tvrdenie, že sa mohol vyjadriť, napr. v záverečnej reči), za neprípustné.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na judikatúru najvyššieho súdu – rozhodnutia vo veciach sp. zn. 3 Tdo 45/2007 a sp. zn. 1 Tdo 43/2008, v ktorých tento súd uviedol: *„Ustanovenie § 275 Tr. por. realizuje právo obvineného na obhajobu, pričom posledné slovo je legálny spôsob ovplyvňovania súdneho rozhodnutia obvineným v jeho prospech. Porušenie tohto zákonného ustanovenia predstavuje zásadný spôsob porušenia práva na obhajobu, čím je daný dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por.“*

K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa malo dôjsť ďalej aj z toho dôvodu, že v konaní pred krajským súdom v jeho veci vedenej pod sp. zn. 5 T 1/2004 navrhol vypočuť troch svedkov, avšak krajský súd dôkaz vypočutím týchto svedkov nevykonal, čo odôvodnil tým, že to nie je potrebné, pretože ide o priateľov sťažovateľa, ktorí by s vysokou pravdepodobnosťou výpoveďami preukazovali, že bol v čase činu na inom mieste. Krajský súd svoje závery podložil poukázaním na skutočnosť, že návrhom na vypočutie týchto svedkov došlo k zmene verzie obhajoby sťažovateľa, pričom prvýkrát sa o nich zmienil až 29. decembra 2006. Sťažovateľ s uvedeným záverom krajského súdu nesúhlasil a poukázal na to, že zákon mu poskytuje možnosť navrhnúť dôkazy až do vyhlásenia dokazovania za skončené, ďalej, že z vykonaného dokazovania v predmetnom konaní neboli preukázané žiadne skutočnosti svedčiace o tom, že návrhnutí svedkovia sú jeho priatelia, a ani z týchto skutočností nemožno vyvodiť, ako by títo svedkovia vypovedali. Postup krajského súdu týkajúci sa nevypočutia navrhnutých svedkov považuje sťažovateľ za rozporný s jeho právom na obhajobu a znemožňujúci mu účinne brániť jeho práva, čím sa dostal do nevýhodnejšej pozície ako jeho protistrana.

Sťažovateľ poukázal na to, že k revízii ním označených práv nedošlo ani po využití riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov. Súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci sa s namietanými skutočnosťami vôbec nevysporiadali a úplnou ignoráciou

namietaných pochybení podľa sťažovateľa zásadným spôsobom porušili jeho právo na obhajobu.

K námietke sťažovateľa týkajúcej sa nevypočutia navrhovaných svedkov sa vyjadril až najvyšší súd v uznesení sp. zn. 1 Tdo V 20/2013 z 25. februára 2015, ktorým dovolanie sťažovateľa odmietol a v jeho odôvodnení poukázal na zásadu voľného hodnotenia dôkazov. V reakcii na uvedené odôvodnenie uznesenia z 25. februára 2015 sťažovateľ uviedol, že zásadu voľného hodnotenia dôkazov nepopiera, avšak v jeho prípade musí poukázať na to, že táto zásada nemôže zahŕňať svojvôľu vlastnej úvahy, a vnútorné presvedčenie orgánov činných v trestnom konaní, ku ktorému dospejú, nemôže byť ničím nezodpovedným alebo nekontrolovateľným.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 43/2015, v ktorom bolo konštatované, že úvaha všeobecného súdu je pri voľnom hodnotení dôkazov obmedzená tým, že nevykonanie dôkazov, resp. ich vykonanie v rozpore s názorom účastníka nesmie postaviť účastníka konania do evidentne nevýhodnejšej pozície, než v ktorej je protistrana (napr. rozsudok de Haes a Gijssels v. Belgicko z 24. 2. 1997, rozsudok Schenk v. Švajčiarsko z 12. 7. 1988).

Sťažovateľ nemohol v dôsledku uvedeného postupu krajského súdu v priebehu predmetného konania účinne uplatňovať právo na obhajobu, v dôsledku tohto postupu taktiež nebolo zabezpečené spravodlivé súdne konanie, keďže súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci pri hodnotení vykonaných dôkazov nevychádzali podľa neho z prísne logického posúdenia veci a postavili ho do znevýhodneného postavenia.

Podľa sťažovateľa v predmetnom konaní došlo taktiež k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Konanie proti sťažovateľovi bolo vedené ako konanie proti ušlému. Sťažovateľ taktiež namietal, že po jeho zadržaní nebol nijakým spôsobom predvolaný na hlavné

pojednávania, ktoré bolo odročené na 15. marec 2007. O konaní hlavného pojednávania 15. marca 2007 sťažovateľ podľa jeho tvrdenia nebol ani upovedomený zverejnením tejto informácie na úradnej tabuli súdu v rozpore § 306 ods. 2 v tom čase platného Trestného poriadku, pritom povinnosť vhodným spôsobom uverejniť predvolanie obvineného na hlavné pojednávania platí aj v prípadoch pokračovania v hlavnom pojednávaní na neurčito, resp. vykonania nového hlavného pojednávania po jeho odročení (V 24/1986). Nesplnenie povinnosti vhodným spôsobom uverejniť predvolanie je v konaní proti ušlému rovnako vážnou procesnou chybou ako nedoručenie predvolania obvinenému riadnym spôsobom (R 71/1980). Sťažovateľ bol počas prebiehajúceho konania zadržaný a súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci mali podľa neho povinnosť predmetnú vec znovu prerokovať v súlade s platnými právnymi predpismi vrátane zopakovania vykonaných dôkazov. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2 To 1/2007. Zároveň sťažovateľ poukázal na to, že túto argumentáciu predložil aj v rámci využitia opravných prostriedkov, avšak podľa jeho názoru sa súdy zúčastnené na rozhodovaní jeho veci po zrušení rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 T 1/2004 z 9. mája 2007 (t. j. rozsudok najvyššieho súdu z 9. decembra 2010, ktorým bolo zrušené uznesenie najvyššieho súdu z 20. októbra 2009, ktorým bol potvrdený rozsudok krajského súdu sp. zn. 5 T 1/2004 z 9. mája 2007 na základe dovolania sťažovateľa) ním predloženou argumentáciou vôbec nezaoberali a porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nebolo napravené.

Proti rozsudku krajského súdu z 10. augusta 2011 vydanému v „novom“ konaní bolo podané odvolanie, avšak ani najvyšší súd ako súd odvolací sa vo svojom rozsudku z 25. októbra 2011 podľa sťažovateľa ním predloženou argumentáciou vo vzťahu ku konaniu proti ušlému nezaoberal. Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu z 25. februára 2015 vyplýva, že tento súd sa vzhľadom na svoju viazanosť dovolacími dôvodmi touto argumentáciou nemohol zaoberať, pretože ju sťažovateľ uplatnil až na verejnom zasadnutí tohto súdu. Podľa sťažovateľa mali súdy zúčastnené na rozhodovaní v jeho veci „*povinnosť vysloviť porušenie zákona*“, pretože v čase doplnenia dovolania lehota na podanie dovolania ešte neuplynula, t. j. takýto návrh je potrebné považovať za doplnenie dovolania.

Sťažovateľ poukázal i na zápisnicu o priebehu verejného zasadnutia v dovolacom konaní pred najvyšším súdom sp. zn. 1 Tdo V 22/2013 a na stanovisko zástupcu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, ktorý žiadal napadnuté rozhodnutie zrušiť a okrem iných skutočností v novom konaní zisťovať, či konanie proti ušlému bolo vedené v súlade s § 302 ods. 1 vtedy platného Trestného poriadku.

Podľa sťažovateľa v predmetnom konaní došlo aj k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 141 ods. 1 ústavy a čl. 47 charty.

Sťažovateľ poukazujúc na závery uznesenia najvyššieho súdu vo veci sp. zn. Tzo V/2002 vyjadril presvedčenie, že vzhľadom na uvedený postup a rozhodovanie súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci „*bolo porušenie nestrannosti preukázané ako objektívne a nie hypotetické a subjektívne*“. Súhrn uvedených skutočností vo svojom celku majúci objektívny základ podľa sťažovateľa jednoznačne vzbudzuje pochybnosti o objektivite a nestrannosti súdov zúčastnených na rozhodovaní tejto veci.

Porušením práva sťažovateľa na posledné slovo súdmi zúčastnenými na rozhodovaní v tejto veci došlo zároveň aj k porušeniu čl. 46 ods. 1 a čl. 141 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 47 charty v dôsledku porušenia zásady objektívnej nestrannosti súdu, keďže z vyjadrení jednotlivých súdov je zrejmé, že nech by sťažovateľ pri využití svojho práva posledného slova uviedol čokoľvek, názor uvedených súdov už bol vytvorený a nemenný. Taktiež podľa sťažovateľa opakovaná ignorácia jeho návrhov na vykonanie dokazovania zo strany súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci, odôvodnenie nevykonania týchto dôkazov uvedenými súdmi, ako aj nimi vykonané vyhodnotenie výpovede svedka [REDACTED] [REDACTED] ako nedôveryhodného (z dôvodu, že bol bývalým zamestnancom sťažovateľa) preukazuje podľa sťažovateľa porušenie zásady nestrannosti týmito súdmi.

Podľa sťažovateľa je rozhodnutie súdu o jeho vine postavené na rozporných výpovediach dvoch svedkýň, z ktorých jedna je poškodená a druhá je sestra poškodenej. Na vykonané obhliadky miesta činu, ktoré majú vypovedať o poškodení vchodových dverí

do bytu, v ktorom malo ku skutku dôjsť, sa pritom krajský súd v uvedenom rozsudku z 10. augusta 2011 vôbec neodvolal a nijako sa s nimi nevysporiadal, čím došlo podľa sťažovateľa k porušeniu zásady nestrannosti rozhodovania súdu.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na skutočnosti, z ktorých je podľa neho možné vyvodiť záver o porušení zásady nestrannosti:

„1. Pri prvej obhliadke miesta činu nebolo konštatované akékoľvek poškodenie vstupných dverí. Ako sme opakovane uvádzali, v prípade, že by boli dvere alebo zárubňa akokoľvek poškodené, obhliadajúci policajti by si takéto poškodenie museli všimnúť a uviesť ho do zápisnice,

2. V zápisnici o dodatočnej obhliadke miesta činu je uvedené, že vchodové drevené dvere boli riadne uzamknuté, nepoškodené, nepoškodený zámok FAB, rovnako ako nepoškodená kovová dutá zárubňa, nepoškodená drevená časť dverí bez stôp svedčiacich o použití násilia, rovnako ako dvere z vnútornej strany bytu nevykazovali známky poškodenia. Jazyček zámky FAB bol zatlačený dovnútra, avšak už z výpovedí svedkýň je zrejmé, že sa snažili sťažovateľovi otvoriť dvere, ktoré boli zaseknuté. Samotné zaseknutie dverí, pričom nie je možné preukázať kedy a koho konaním k zaseknutiu došlo, nemožno považovať za dôkaz svedčiaci o použití násilia pri vstupe sťažovateľa do bytu. Tvrdenie o opaku má významne nedostatočný podklad.

Poukazujúc na obhliadky miesta činu nie je zrejmé ako vlastne súd dospel k záveru, že vstup sťažovateľa do bytu bol nielen neoprávnený, ale navyše aj násilný. Zdôrazňujem, že k obhliadkam miesta činu nebol vypracovaný ani znalecký posudok.

K výkonu prvej obhliadky miesta činu bola pribratá nezúčastnená osoba, pričom pri výkone dodatočnej obhliadky miesta činu nezúčastnená osoba už prítomná nebola a zároveň počas nej vystupovala ako svedok [REDAKOVANÉ], sestra poškodenej. Túto skutočnosť vnímam ako účelovú a rozpornú, keďže oba úkony prebiehali na rovnakom mieste v ten istý deň a potreba pribratia nezúčastnenej osoby bola vyhodnotená v každom prípade nedôvodné odlišne. Prítomnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] – sestry poškodenej pri výkone dodatočnej obhliadky miesta činu bez súčasnej prítomnosti obhajcu sťažovateľa vyvoláva otázku aj o nestrannom prístupe pri výkone samotnej dodatočnej obhliadky, nakoľko na mieste činu, ktorý bol zároveň bytom

kde poškodená a jej sestra bývali, a do ktorého mala [REDAKOVANÉ] pred výkonom dodatočnej obhliadky miesta činu prístup, mohlo dôjsť v čase výkonu dodatočnej obhliadky miesta činu k zmenám oproti prvej obhliadke miesta činu.

Vychádzajúc z obhliadok miesta činu nebolo preukázané násilné, neoprávnene vniknutie sťažovateľa do bytu a napriek dôvodným pochybnostiam bol sťažovateľ uznaný vinným z trestného činu porušovania domovej slobody, a to dokonca podľa druhého odseku.“

Sťažovateľ ďalej poukázal na rozpory vo výpovediach svedkýň, ktoré podľa neho vo svojich prvých výpovediach nijakým spôsobom nedali najavo, že si neželali, aby zostal v ich byte, resp. aby z ich bytu odišiel. Vo výpovediach uvedené svedkyne dospeli podľa sťažovateľa k výraznému posunu, keď sa v prvých výpovediach v prípravnom konaní vyjadrili, že sťažovateľ mal na dvere klopať a požiadať, aby ho pustili dnu s tým, že dovnútra ho obe chceli pustiť, až po svedecké výpovede podané na hlavnom pojednávaní 10. augusta 2011, z ktorých vyplýva, že konanie sťažovateľa bolo agresívne (mal kopať do dverí, dokonca mal mať nožik a dnu ho nechceli pustiť z dôvodu jeho agresivity). Sťažovateľ ďalej uviedol, že ani jedna zo svedkýň ho nevyzvala, aby ich byt opustil, nijakým spôsobom nevyjadrili nesúhlas s tým, že sa v byte nachádza, nevyzvali ho, aby odišiel, pokojne sa s ním zhovárali, dokonca mu jedna z nich ponúkla kávu. V tejto súvislosti sťažovateľ taktiež poukázal na skutočnosť, že v byte po celý čas predmetnej udalosti spal ďalší muž, svedok [REDAKOVANÉ], ktorý si až do príchodu polície žiadny rozruch v byte nevšimol, avšak toto tvrdenie je vzhľadom na popis svedkýň o udalosti, ktorá sa mala v byte odohrať, veľmi nepravdepodobné. Poukazujúc na rozpory medzi jednotlivými výpoveďami svedkýň a skutočnosť, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci sa s obhliadkami miesta činu nevysporiadali, dospel sťažovateľ k presvedčeniu, že uvedené súdy v jeho veci porušili zásadu nestrannosti rozhodovania.

Krajský súd sa v rozsudku z 10. augusta 2011 podľa sťažovateľa napriek záverom vyplývajúcim z rozsudku najvyššieho súdu z 9. decembra 2010 nevyrovnal ani s rozpormi vo výpovediach svedkýň, ani s rozpormi medzi výpoveďami a obhliadkami miesta činu.

Uvedený postup krajského súdu nebol ani v novom konaní po využití opravných prostriedkov sťažovateľom napravený.

O nestrannosti krajského súdu možno uvažovať podľa sťažovateľa aj s poukazom na to, že v predmetnom konaní došlo k zrušeniu šiestich rozhodnutí krajského súdu, ktoré špecifikoval takto:

„5.4.1 Trestné konanie bolo sprevádzané početnými procesnými chybami, ktoré vyústili aj do zrušenia Rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici ako súdu prvostupňového, sp. zn. 5 T 1/2004 z dňa 09. mája 2007 Rozsudkom NS SR ako súdu dovolacieho, sp. zn. 1 Tdo V-22/2010 z dňa 09. decembra 2010, kedy súd konštatoval, že bol porušený zákon v neprospech odsúdeného, čiže sťažovateľa, a vec bola vrátená Krajskému súdu v Banskej Bystrici na nové konanie a prejednanie.

5.4.2 Obdobne, NS SR Uznesením sp. zn. 4 Ntv 18/2005 z dňa 02. mája 2005 zrušil Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5 T 1/04 z dňa 18. marca 2005, ktorým Krajský súd v Banskej Bystrici zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby a prepustil ho z väzby na slobodu. NS SR v tomto prípade skonštatoval, že konaním senátu došlo k porušeniu ústavných práv odsúdeného ako obžalovaného, najmä práva na bezprieťahové, prednostné a urýchlené prerokovanie väzobnej veci.

5.4.3 Vo vzťahu k rozhodovaniu o väzbe došlo k procesným pochybeniam aj následne, kedy NS SR zrušil Uznesením, sp. zn. 6 Tost 2/2011 z dňa 03. februára 2011 sťažnosťou napadnuté Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 5 T 1/2001 z dňa 30. decembra 2010 z dôvodu, že senát postupoval podľa nesprávneho právneho predpisu a súd sa tak plne stotožnil s názorom sťažovateľa.

5.4.4 Taktiež pri treťom rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby došlo k porušeniu zákona, a tak NS SR Uznesením sp. zn. 4 Tost 12/2011 z dňa 10. mája 2011 vyslovil potrebu zrušenia Uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 5 7/2011 z dňa 21. marca 2010.

5.4.5 Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 5T 1/2011 z dňa 28. februára 2011 bol tiež zrušený Uznesením NS SR, sp. zn. 4 To 6/2011 z dňa 10. mája 2011, pretože konaním senátu došlo k chybám rozsudku, najmä pre nejasnosť a neúplnosť

jeho skutkových zistení a preto, že sa súd nevyrovnal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie.

5.4.6 V neposlednom rade bol Rozsudkom NS SR, sp. zn. 4 To 11/2011 z dňa 25. októbra 2011 zrušený Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 5T 1/2011 z dňa 10. augusta 2011 v bode 2 Rozsudku, nakoľko skutok, za ktorý bol Krajským súdom v Banskej Bystrici sťažovateľ odsúdený nie je trestným činom.“

Sťažovateľ uviedol, že uvedené skutočnosti v ňom vzbudzujú podľa neho oprávnené pochybnosti o nestrannosti súdov zúčastnených na rozhodovaní v jeho veci a opakované pochybenia týchto súdov zakladajú u neho objektívne odôvodniteľnú nedôveru v nestranné rozhodovanie uvedených súdov.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že rozsudkom najvyššieho súdu z 9. decembra 2010, rozsudkom krajského súdu z 10. augusta 2011 „v časti výroku bodu 1“, rozsudkom najvyššieho súdu z 25. októbra 2011, ako aj uznesením najvyššieho súdu z 25. februára 2015 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1, základného práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 141 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) a d) dohovoru a čl. 47 charty, zruší uvedené rozhodnutia a prikáže sťažovateľa prepustiť z výkonu trestu na slobodu, prípadne vráti vec na ďalšie konanie a prizná sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 305,86 €.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 141 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) a d) dohovoru a čl. 47 charty rozsudkom najvyššieho súdu z 9. decembra 2010, rozsudkom krajského súdu z 10. augusta 2011 „v časti výroku bodu 1“, rozsudkom najvyššieho súdu z 25. októbra 2011, ako aj uznesením najvyššieho súdu z 25. februára 2015. K namietanému porušeniu označených práv malo dôjsť v dôsledku toho, že:

- vyšetrovateľ jeho ani jeho obhajcu nevyrozumel o konaní vyšetrovacieho úkonu (dodatočnej obhliadky miesta činu),
- na hlavnom pojednávaní v predmetnej veci mu bolo odopreté právo posledného slova,
- v konaní neboli vykonané ním navrhované dôkazy (vypočutie 3 svedkov) bez náležitého odôvodnenia,

- hoci sa proti nemu viedlo konanie proti ušlému, nebol upovedomený o nariadení hlavného pojednávania v jeho veci na 15. marec 2007,

- všetky uvedené okolnosti vo svojom súhrne, ako aj spolu s neodôvodnenosťou rozhodnutia o jeho vine, ktoré je založené na rozporných výpovediach svedkov a neberie do úvahy vo veci vykonané obhliadky, v ňom vzbudzujú pochybnosti o objektivite a nestrannosti súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci.

Rozsudkom najvyššieho súdu z 9. decembra 2010 uvedený súd rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 13/2008 z 20. októbra 2009 (týmto rozhodnutím bolo zamietnuté odvolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 T 1/04 z 9. mája 2007) a konaním predchádzajúcim jeho vydaniu z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku bol porušený zákon v ustanovení § 238 ods. 1 a 3 a § 185 ods. 2 písm. b) Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 v neprospech sťažovateľa a zároveň bolo uvedené napadnuté uznesenie zrušené.

Rozsudkom krajského súdu z 10. augusta 2011 bol sťažovateľ v bode 1 uznaný vinným zo spáchania pokusu vraždy podľa § 8 ods. 1 a § 219 ods. 1 Trestného zákona v súbehu s trestným činom porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1 a 3 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 a v bode 2 bol uznaný vinným z trestného činu nedovoleného ozbrojovania podľa § 185 ods. 2 písm. b) Trestného zákona účinného do 1. januára 2006. Sťažovateľ sa proti rozsudku krajského súdu z 10. augusta 2011 odvolal.

Rozsudkom najvyššieho súdu z 25. októbra 2011 bol podľa § 258 ods. 1 písm. b) a d) Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 rozsudok krajského súdu z 10. augusta 2011 zrušený a najvyšší súd podľa § 259 ods. 3 Trestného poriadku uznal sťažovateľa vinným zo spáchania pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1 a § 219 ods. 1 Trestného zákona v jednočinnom súbehu s trestným činom porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1 a 3 Trestného zákona. Sťažovateľ podal proti rozsudku najvyššieho súdu z 25. októbra 2011 dovolanie.

Uznesením najvyššieho súdu z 25. februára 2015 bolo podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie sťažovateľa odmietnuté.

K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom najvyššieho súdu z 9. decembra 2010 a rozsudkom krajského súdu z 10. augusta 2011

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

V prípadoch, pri ktorých sťažovateľ namieta porušenie svojho ústavou garantovaného práva v trestnom konaní, ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie je od svojho začiatku až po koniec procesom, v rámci ktorého sa pri vykonávaní jednotlivých úkonov môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ako aj v predmetnej veci konajúcich všeobecných súdov naprávať, resp. korigovať jednotlivé pochybenia, ku ktorým došlo v predchádzajúcich štádiách trestného konania. Preto spravidla až po právoplatnom skončení trestného konania možno na ústavnom súde namietať také pochybenia príslušných orgánov verejnej moci, ktoré neboli odstránené v jeho dovtedajšom priebehu a ktoré mohli vo svojich dôsledkoch spôsobiť porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. pozri napr. II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07).

V záujme ochrany svojich práv mal v súlade s § 388 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku sťažovateľ možnosť predložiť svoju argumentáciu krajskému súdu v konaní,

v ktorom mu najvyšší súd rozsudkom z 9. decembra 2010 prikázal vec v potrebnom rozsahu znovu prerokovať a rozhodnúť. Rovnako tak argumentáciu proti rozsudku krajského súdu z 10. augusta 2011 sťažovateľ mal možnosť podľa § 306 a nasl. Trestného poriadku predložiť najvyššiemu súdu, do právomoci ktorého patrí rozhodovanie o uvedenom opravnom prostriedku. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu z 10. augusta 2011 v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu na ďalšie prerokovanie a rozhodnutie v tejto veci.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

K namietanému porušeniu označených práv uznesením najvyššieho súdu z 25. februára 2015

Ústavný súd v súvislosti s namietaným porušením označených práv uznesením najvyššieho súdu z 25. februára 2015 preskúmal obsah odôvodnenia tohto uznesenia, v ktorom najvyšší súd rozhodoval o dovolaní sťažovateľa proti rozsudku najvyššieho súdu z 25. októbra 2011.

Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa týkajúcej sa porušenia jeho práva na obhajobu odopretím práva na posledné slovo predloženej ústavnému súdu v uznesení z 25. februára 2015 najvyšší súd uviedol:

«Porušenie práva na obhajobu je závažnou chybou konania. Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. je však koncipovaný oveľa užšie, nie je ním akékoľvek porušenie práva na obhajobu, ale len porušenie tohto práva „zásadným spôsobom“.

V podanom dovolaní obvinený uplatnil námietku procesnej povahy, že mu nebolo súdom prvého stupňa poskytnuté právo posledného slova.

Podľa § 217 Tr. por. účinného do 1. januára 2006 po skončení záverečných rečí a pred odchodom na záverečnú poradu udelí predseda senátu obžalovanému posledné slovo. Počas tohto prejavu nesmú obžalovanému ani súd, ani nikto iný klásť otázky.

Zo zápisnice z hlavného pojednávania z 10. augusta 2011 vyplýva, že po vyhlásení dokazovania za skončené a udelení slova na záverečné reči, predseda senátu právo posledného slova obvinenému neudelil vôbec. Záverečnú reč predniesol prokurátor, obhajca obvineného JUDr. Jaroslav Lovašš a následne aj obvinený, ktorého prednes nebol nikým prerušovaný, mal možnosť sa vyjadriť k priebehu celého konania, pričom v podrobnostiach odkázal na písomnosti, ktoré súdu predložil (odvolanie z 21. apríla, podanie a žiadosti z 28. júla 2011). Po vyhlásení prvostupňového rozsudku obvinený podal odvolanie 16. septembra 2011 na krajskom súde, ktoré doplnil 19. septembra. Dovolateľ predmetnú námietku neudelenia posledného slova vyslovil i v odôvodnení tohto odvolania. Odvolací súd pripustil, že predmetná námietka je oprávnená, a preto právo obvineného na posledné slovo z formálneho hľadiska porušené bolo, avšak z hľadiska materiálneho uplatnenia vlastnej obhajoby v smeroch ovplyvniť úvahy súdu vo svoj prospech bezprostredne pred rozhodnutím, v skutočnosti porušené nebolo.

Právo posledného slova je významným inštitútom procesného práva, ktorým obvinený môže v závere konania pred prvostupňovým súdom vyjadriť svoj názor na danú vec, vyjadriť sa k dôkazom, navrhnúť doplnenie dokazovania, i oľutovať spáchanú trestnú činnosť pred tým, ako sa senát odoberie na záverečnú poradu. Účelom práva posledného slova je umožniť obvinenému uplatnenie vlastnej obhajoby v tých smeroch, ktoré považuje za dôležité a na záver tak ovplyvniť vo svoj prospech úvahy súdu bezprostredne pred jeho rozhodnutím. Trestný poriadok neupravuje, čo má byť obsahom posledného slova, čím dáva obvinenému priestor zdôrazniť tie skutočnosti, ktoré z hľadiska svojej obhajoby považuje za dôležité.

Nesporným v tomto konaní je, že podľa obsahu zápisnice z hlavného pojednávania absentuje posledné slovo obvineného ako úkon, ktorý má nasledovať po skončení záverečnej reči obvineného. Z formálno-procesného hľadiska je potrebné tieto fázy hlavného pojednávania od seba vždy oddeliť, bez ohľadu na obsah tvrdení obvineného. Dovolací súd preto súhlasí s obvineným, že k porušeniu jeho práva na obhajobu v konaní pred prvostupňovým súdom, resp. jeho práva na posledné slovo po formálnej stránke (udelené nebolo) reálne došlo.

Dovolací súd však konštatuje, že v danej veci z hľadiska materiálneho uplatnenia práva posledného slova, tak ako to vyplýva z ďalšieho priebehu trestného konania, nebolo

možné očakávať od dovolateľa žiaden významný zvrat v obsahu jeho prejavov, a preto sa nejedná zo strany prvostupňového súdu o tak závažné procesné pochybenie, ktoré by si vyžadovalo nápravu. Z obsahu relevantných častí spisu nepochybne vyplýva, že obvinenému bola poskytnutá faktická možnosť vyjadriť sa na záver hlavného pojednávania ku všetkým vykonaným dôkazom a uviesť záverečné návrhy vo svojej záverečnej reči. Rovnako tak aj v rámci celého odvolacieho konania mohol uplatňovať svoje obhajobné práva, hoci sa sám aktívne čiastočne obmedzil, keď žiadal, aby verejné zasadnutie odvolacieho súdu bolo vykonané v jeho neprítomnosti /č. l. 1471, zv. 8/. Obvinený [REDAKOVANÉ] ani následne v ďalšom konaní neuplatnil takú argumentáciu, ktorá by sa premietla do konečného rozhodnutia vo veci a reálne ho ovplyvnila.

V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje aj na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. júla 2012, sp. zn. II. ÚS 264/2012, ktorý rovnakú námietku obvineného neakceptoval uvedením právneho stanoviska esenciálne vyjadreného v jeho odôvodnení najmä textom, že „námietka obvineného [REDAKOVANÉ] o neuplatnení práva na posledné slovo z jej materiálneho hľadiska sa javí ako účelová bez náznaku konkrétneho dopadu na výsledok tohto konania v danom štádiu“. Ústavný súd ústavnú sťažnosť obvineného v celom rozsahu odmietol. Dovolací súd vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel k záveru, že k ujme na práve obvineného na obhajobu zásadným spôsobom nedošlo.»

Z uvedeného je podľa ústavného súdu zrejmé, že priestor na realizáciu práva na posledné slovo oddelenú od záverečnej reči v predmetnej veci nebol daný. Na druhej strane sťažovateľ bol počas celého konania zastúpený obhajcom, ktorý uvedenú skutočnosť priamo na hlavnom pojednávaní nenamietal. Právo posledného slova umožňuje obžalovanému, aby v záujme čo najširšieho uplatnenia práva na obhajobu prehovoril ako posledný bezprostredne pred tým, ako sa senát odoberie na záverečnú poradu, aby tak mohol ovplyvniť súd pri vyhodnocovaní výsledkov dokazovania, prípadne rozhodnutie senátu o jeho doplnení a pokračovaní v hlavnom pojednávaní. Aj v danom prípade mala obhajoba možnosť dožadovať sa udelenia posledného slova, avšak zostala pasívna. Argumentáciu, v ktorej súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci konštatovali, že sťažovateľ využil v plnom rozsahu aj právo záverečnej reči, ktorú nikto neprerušoval, a teda mal možnosť sa vyjadriť ku konaniu, dokazovaniu, prednesu prokurátora, ako aj

ku všetkým skutočnostiam, ktoré považoval za dôležité, t. j. mal možnosť uplatniť svoje obhajobné práva v rozsahu, ktorý prípadné formálne pochybenie súdu pri realizácii práva na posledné slovo nemohlo v danom prípade ovplyvniť, považuje ústavný súd za ústavne akceptovateľnú. Navyše, ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ ani v konaní pred ním nepredložil žiadny argument, ktorým by ho presvedčil, že poukázanie na neposkytnutie práva posledného slova v jeho prípade nie je len nedostatkom formálnym, ale že reálnym využitím tohto práva mal možnosť podstatným spôsobom ovplyvniť výsledok konania vo svoj prospech.

Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa, podľa ktorej v konaní neboli vykonané ním navrhované dôkazy (vypočutie 3 svedkov), bez náležitého odôvodnenia najvyšší súd v uznesení z 25. februára 2015 uviedol:

„Nepripustné v dovolacom konaní je namietanie nevykonania navrhnutých dôkazov (výsluch svedkov [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED]), pretože ak uplatnenie práva na obhajobu spočíva v navrhovaní dôkazov, zodpovedá mu síce povinnosť orgánov činných v trestnom konaní a súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pred meritórnym rozhodnutím tomuto návrhu buď vyhovieť alebo ho odmietnuť, resp. rozhodnúť, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú, avšak nemožno úspešne podať dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. na podklade toho, že sa návrhu na vykonanie dôkazu nevyhovelo. Na hlavnom pojednávaní 10. augusta 2011 boli návrhy obvineného a obhajcu na doplnenie dokazovania uznesením zamietnuté (č. l. 1272, zv. 8).

Podľa § 2 ods. 5, 6 Tr. por. účinného do 1. januára 2006 orgány činné v trestnom konaní postupujú tak, aby bol náležite zistený skutkový stav veci, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie. S rovnakou starostlivosťou objasňujú okolnosti svedčiace proti obvinenému, ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech, a v oboch smeroch vykonávajú dôkazy, nečakajúc na návrh strán. Orgány činné v trestnom konaní hodnotia dôkazy podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo i v ich súhrne nezávisle od toho, či ich obstarali orgány činné v trestnom konaní alebo niektorá zo strán.

V priebehu trestného konania boli v procesnom postavení svedka vypočutí [REDACTED]

██████████, ██████████, ██████████ a celý rad ďalších svedkov, súdny znalec z odboru zdravotníctva a boli oboznámené listinné dôkazy zadokumentované v trestnom spise.

Proces dokazovania /a to nie len z hľadiska hodnotenia obsahu jednotlivých dôkazov, ale aj v otázke rozsahu dokazovania/ je ovládaný zásadou voľného hodnotenia, kedy po vykonaní logických úsudkov v kontexte všetkých vo veci vykonaných dôkazov dochádza k vydaniu meritórneho rozhodnutia. Zákon pritom neurčuje, ani nemôže určovať, konkrétne pravidlá, podľa ktorých by sa malo vychádzať v danom prípade pri určení rozsahu dokazovania alebo pri hodnotení obsahu dôkazov, prípadne ich vzájomnej súvislosti. Jediným všeobecným pravidlom určujúcim rozsah dokazovania je zásada vyjadrená v citovanom ustanovení § 2 ods. 5 Tr. por. účinného do 1. januára 2006, podľa ktorej orgány postupujú tak, aby bol náležite zistený skutkový stav veci, a to v rozsahu nevyhnutnom na rozhodnutie.

Zásada voľného hodnotenia dôkazov, vybudovaná na vnútornom presvedčení orgánov činných v trestnom konaní, znamená teda myšlienkovú činnosť, ktorá dáva súdu dostatočný priestor, aby sám, v rámci vlastnej úvahy určil rozsah dokazovania a vykonal prípadnú selekciu navrhovaných dôkazov v obsahovom kontexte významu navrhovaných dôkazov niektorou z procesných strán v porovnaní s množstvom, kvalitou a závažnosťou tých dôkazov, ktoré už boli vo veci vykonané.

Z týchto dôvodov námietku obvineného, spočívajúcu v tvrdení, že súd odmietol vykonať niektorý z navrhovaných dôkazov, treba považovať z hľadiska naplnenia dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. za irelevantnú.“

Z uvedeného je zrejmé, že v súvislosti s argumentáciou sťažovateľa týkajúcou sa nevykonania dôkazov najvyšší súd poukázal konkrétne na v predmetnom konaní vykonané z hľadiska jeho skutkových záverov relevantné dôkazy a následne na zásadu voľného hodnotenia dôkazov pomocou, ktorej rozsah i relevantnosť jednotlivých dôkazov vyhodnotil. Samotný rozsah dokazovania, ako aj selekciu dôkazov navrhnutých jednotlivými procesnými stranami určuje v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov súd rozhodujúci vo veci samej, resp. o obžalobe, ktorý je ako jediný v predmetnom konaní oprávnený posúdiť význam dôkazu navrhovaného procesnou stranou v rámci obsahového

kontextu posúdením množstva, kvality a závažnosti dôkazov, ktoré už boli v danej veci vykonané. Ústavný súd sa v danom prípade plne stotožňuje s argumentáciou najvyššieho súdu, podľa ktorej nevykonanie dôkazov, ktoré boli súdom rozhodujúcim vo veci riadne uznesením odmietnuté, s ohľadom na realizáciu zásady voľného hodnotenia dôkazov podoprenú logickými úvahami nemožno považovať za zásadné porušenie práv obhajoby resp. za dôvod zásahu a vyslovenia porušenia označených práv.

Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa, ktorou namietal, že sa proti nemu viedlo konanie proti ušlému a že nebol upovedomený o nariadení hlavného pojednávania v jeho veci na 15. marec 2007, spôsob vykonania obhliadok miesta činu i podľa neho rozporné výpovede jednotlivých svedkov, najvyšší súd v uznesení z 25. februára 2015 uviedol:

„Podstata argumentácie podľa § 371 ods. 1 písm. d/ Tr. por. spočíva v tvrdení, že po odpadnutí dôvodov na konanie proti ušlému podľa § 302 Tr. por. účinného do 1. januára 2006 a nasl. malo byť celé dokazovanie vykonávané odznovu v celom rozsahu, nemalo sa obmedziť len na konanie o trestnom čine porušovania domovej slobody. Rovnako tak v rámci tohto konania došlo k ďalšej procesnej chybe súdu, keď nebol predvolaný ani upovedomený na hlavné pojednávanie 15. marca 2007, pretože táto skutočnosť nebola zverejnená na úradnej tabuli súdu.

V nadväznosti na tento dovolací dôvod obvinený uplatnil aj dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por., keď namietal obsah výpovedí sestier [REDACTED] a spôsob vykonania obhliadky miesta činu.

Právo na dovolanie nie je ústavne zaručené v Ústave Slovenskej republiky, v Listine základných práv a slobôd ani v záväzných medzinárodných zmluvách. V čl. 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je zakotvené iba právo na odvolanie v niektorých trestných veciach. Právo na dovolanie ako mimoriadneho opravného prostriedku je teda nad rámec ústavne zaručených procesných oprávnení. Z toho okrem iného vyplýva, že dovolanie nemôže nahradiť riadne opravné prostriedky a jeho podanie nie je prípustné v rovnako širokom rozsahu, ktorý je charakteristický pre riadne opravné prostriedky. Dovolanie narušuje stabilitu konečného a vykonateľného (v niektorých prípadoch i vykonaného) rozhodnutia súdu. Dovolanie má byť len skutočne výnimočným prielomom do inštitútu právoplatnosti, ktorý je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov

a právnej istoty. Preto možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, musia byť nutne obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštancia. Dôvody dovolania sú podstatne užšie ako zákonne zakotvené dôvody pre možnosť zrušenia meritórneho rozhodnutia v rámci odvolacieho konania, ako konania o riadnom opravnom prostriedku.

Obmedzený revízny princíp uplatňovaný v dovolacom konaní znamená, že na podklade ďalšieho dovolania proti novému právoplatnému rozhodnutiu vydanému v tej istej veci je dovolací súd oprávnený skúmať len tie výroky napadnutého rozhodnutia a tú časť konania, ktoré nasledovali po predchádzajúcom rozhodnutí o dovolaní, a nie celé trestné konanie od začatia trestného stíhania. Opätovné preskúmanie námietok obvineného týkajúcich sa výrokov a konania, ktoré skoršiemu rozhodnutiu dovolacieho súdu predchádzali, a s ktorými sa dovolací súd pri plnení jeho revíznej povinnosti už vysporiadal, by znamenalo ich neprípustnú revíziu, čo na podklade nového dovolania nie je prípustné.

Obmedzený revízny princíp je okrem toho vyjadrený aj v ustanovení § 371 ods. 1 písm. 4 Tr. por., v zmysle ktorého dôvody dovolania podľa odseku 1 písm. a/ až písm. g/ nemožno použiť, ak táto okolnosť bola tomu, kto podáva dovolanie, známa už v pôvodnom konaní a nenamietal ju najneskôr v konaní pred odvolacím súdom; to neplatí, ak dovolanie podáva minister spravodlivosti.

V predchádzajúcom dovolacom konaní (rozsudok dovolacieho súdu z 9. decembra 2010, sp. zn. 1 Tdo V 22/2010), mal (a mohol) obvinený uplatniť všetky námietky známe mu už v pôvodnom konaní (konanie proti ušlému, namietané ohliadky miesta činu, vyznenie obhajcu), navyše v prípade uplatnenia dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. a/ až písm. g/ Tr. por. len tie námietky, ktoré použil najneskôr v odvolacom konaní. V tomto smere je treba poukázať aj na to, že v predmetnom rozhodnutí sa dovolací súd vysporiadal s námietkami vzťahujúcimi sa k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por. Námietkou obvineného, či konanie proti ušlému bolo v súlade so zákonom, sa vzhľadom na viazanosť dovolacími dôvodmi uvedenými v dovolaní nemohol zaoberať, keďže obvinený uplatnil predmetnú námietku až na verejnom zasadnutí dovolacieho súdu.

V novom konaní, ktoré nasledovalo po vydaní rozhodnutia dovolacieho súdu, mohol obvinený použiť len námietky pripadajúce na túto novú časť konania. V prípade nového dovolania, ktoré smeruje proti právoplatnému rozhodnutiu súdu vydanému v novom konaní,

môže obvinený vo vzťahu k dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. a/ až g/ Tr. por. rovnako tak namietať okolnosti, ktoré mu boli známe v danej časti konania, a ktoré použil najneskôr v konaní pred odvolacím súdom.

Vzhľadom na vyjadrené sa dovolací súd námietkami týkajúcimi sa konania proti ušlému, obhliadky miesta činu a vyrozumenia jeho obhajcu, ktoré mal a mohol obvinený uplatniť ešte v pôvodnom konaní pred odvolacím súdom, ktorý rozhodol uznesením z 20. októbra 2009, sp. zn. 4 To 13/2008, nezaoberal.“

Z obsahu odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu z 25. februára 2015 je tiež zrejmé, že s ohľadom na obmedzený revízny princíp uplatňovaný v dovolacom konaní sa tento súd námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa hodnotenia výpovedí svedkov a spôsobu vykonania obhliadky miesta činu či namietanými nedostatkami konania, ktoré bolo spočiatku realizované ako konanie proti ušlému, vôbec nezaoberal. V tejto súvislosti najvyšším súdom realizovaná aplikácia § 371 ods. 4 Trestného poriadku spôsobujúca obmedzenie práv sťažovateľa je aj podľa názoru ústavného súdu plne ústavne akceptovateľná.

Najvyšší súd vo svojom odôvodnení uznesenia z 25. februára 2015 venoval pozornosť aj námietkam sťažovateľa týkajúcim sa rozporovania objektívnosti a nestrannosti rozhodovania súdu v jeho prípade. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukázal na § 30 Trestného poriadku a podrobne sa zaoberal popisom možných dôvodov vylúčenia sudcu z prerokovania a rozhodnutia veci a dospel k záveru, že námietky sťažovateľa týkajúce sa procesného postupu súdu, resp. spôsobu rozhodovania súdu v danej veci nie sú dôvodom pre vylúčenie sudcov z vykonávania úkonov trestného konania. Uvedené závery najvyššieho súdu podľa názoru ústavného súdu nie sú poznačené arbitrárnosťou a sú plne ústavne akceptovateľné.

S ohľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom najvyššieho súdu z 25. októbra 2011

Sťažovateľ namietal, že k porušeniu ním označených práv došlo aj rozsudkom najvyššieho súdu z 25. októbra 2011, ktorým bol na základe ním podaného odvolania zrušený rozsudok krajského súdu z 10. augusta 2011 a najvyšší súd podľa § 259 ods. 3 Trestného poriadku uznal sťažovateľa vinným zo spáchania pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1 a § 219 ods. 1 Trestného zákona v jednočinnom súbehu s trestným činom porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1 a 3 Trestného zákona.

Ústavný súd považoval v tomto prípade lehotu na podanie sťažnosti za zachovanú v súlade so svojou judikatúrou, v ktorej zaujal názor, že v prípade podania opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti ústavnému súdu je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Pritom lehota na podanie takejto sťažnosti bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu v tomto prípade vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu z 25. októbra 2011 (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 69/2010, resp. porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54).

Ústavný súd preskúmal rozsudok najvyššieho súdu z 25. októbra 2011, v rámci ktorého najvyšší súd v podstatnom vo vzťahu k sťažnosťou napadnutému bodu 1 uviedol:

„V prvom rade treba uviesť, že predmetná trestná vec už bola prejednaná na Najvyššom súde Slovenskej republiky a to v odvolacom i dovolacom konaní.

Práve z rozsudku dovolacieho súdu z 9. decembra 2010, sp. zn. 1 Tdo V 22/2010, ktorým bolo vyslovené porušenie zákona v neprospech obvineného pri uznaní viny z trestného činu porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1, ods. 3 v skutku pod bodom 1/ i z trestného činu nedovoleného ozbrojovania podľa § 185 ods. 2 písm. b/ Tr. zák. v skutku pod bodom 2/ dovolaním napadnutého rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 9. mája 2007, sp. zn. 5 T 01/04, vyplynul rozsah dokazovania v tu posudzovanej veci.

Vzhľadom na to, že dovolací súd nezistil pochybenie pri ustálení skutkového stavu a právnom posúdení skutku ako pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1 Tr. zák. § 219 ods. 1 Tr. zák. dokazovanie bolo zamerané na skutkové zistenie odseku 3 § 238 Tr. zák. (bod 1/ v jednočinnom súbehu s § 8 ods. 1, § 219 ods. 1 Tr. zák.) a trestného činu nedovoleného ozbrojovania podľa § 185 Tr. zák. (bod 2/).

Na hlavnom pojednávaní, ktoré predchádzalo napadnutému rozsudku správne preto postupoval prvostupňový súd, keď vykonal dokazovanie v uvedených smeroch a Najvyšší súd Slovenskej republiky súc týmto viazaný na podklade odvolania obžalovaného [REDAKOVANÉ] v zmysle § 254 ods. 1 Tr. por. preskúmal zákonnosť a odôvodnenosť rozsudku súdu prvého stupňa a konanie, ktoré mu predchádzalo, len v tomto rozsahu a dospel k záveru, že odvolanie obžalovaného [REDAKOVANÉ] je sčasti dôvodné.

Pokiaľ ide o dokazovanie vo vzťahu k trestnému činu podľa § 238 ods. 1, ods. 3 Tr. zák. z výpovedí poškodenej [REDAKOVANÉ] a svedkyne [REDAKOVANÉ], na ktoré správne poukázal súd prvého stupňa v napadnutom rozsudku, podľa odvolacieho súdu nepochybne vyplýva, že obžalovaný [REDAKOVANÉ] v kritickej dobe sa dobýjal do bytu, v ktorom v tom čase obe spoločne bývali tak, že mykal dverami, búchal na ne a kopal do nich, pričom práve pre jeho agresívne správanie ho nechceli do bytu pustiť. Napriek tomu sa mu podarilo do bytu dostať tak, že násilím vytlačil vchodové dvere bytu a tam pokračoval v konaní ako je ustálené vo výroku o vine v bode 1/ napadnutého rozsudku právne posúdeného ako pokus trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1 Tr. zák.

Napriek tomu, že tieto skutkové zistenia vyplývali z už uvedených výpovedí svedkýň - sestier [REDAKOVANÉ], pochybil prvostupňový súd, že do skutkovej vety neuviedol spôsob akým sa obžalovaný dostal do bytu poškodenej teda, že vnikol do bytu použitím násilia -vytlačením vchodových dverí bytu ako naplnenie zákonného znaku odseku 3 § 238 Tr. zák.

Najvyšší súd toto pochybenie súdu prvého stupňa napravil tak, že zrušil napadnutý rozsudok i v tejto časti a na podklade § 259 ods. 3 Tr. por. uznal obžalovaného [REDAKOVANÉ] za vinného z pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1 Tr. zák. § 219 ods. 1 Tr. zák. v jednočinnom súbehu s trestným činom porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1, ods. 3 Tr. zák. ...

K odvolacej námietke obžalovaného opierajúcej sa o ustanovenie § 391 ods. 1 Tr. por., že krajský súd nebol viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil dovolací súd,

pretože podľa jeho názoru v rámci nariadeného dokazovania došlo k podstatnej zmene skutočností, než, z ktorej vychádzal dovolací súd možno vysloviť, že táto zákonná podmienka v posudzovanej veci splnená nebola. Žiadnym z vykonaných dôkazov po rozhodnutí dovolacieho súdu v rámci nariadeného dokazovania k takejto zmene nedošlo, a preto súd prvého stupňa postupoval správne a v súlade so zákonom, keď viazaný jeho právnym názorom vykonal úkony, ktorých vykonanie nariadil dovolací súd. Pokiaľ obžalovaný v podanom odvolaní namietal, že podľa jeho názoru konanie proti ušlému nebolo vykonané v súlade so zákonom, je potrebné zdôrazniť, že pre absenciu tohto dovolacieho dôvodu najvyšší súd ako súd dovolací o tejto otázke nerozhodoval.

K odvolacej námietke obžalovaného, že postupom krajského súdu mu bolo odopreté právo na posledné slovo najvyšší súd uvádza nasledovné.

Zodpovedá skutočnosti, že právo posledného slova obžalovanému vyplýva z ustanovenia § 217 Tr. por.

Z tohto ustanovenia je zrejmé, že po skončení záverečných rečí a pred odchodom na záverečnú poradu udelí predseda senátu obžalovanému posledné slovo. Počas tohto prejavu nesmú obžalovanému ani súd, ani nikto iný klásť otázky.

Zmyslom tohto ustanovenia je uplatnenie vlastnej obhajoby obžalovaného v tých smeroch, ktoré považuje za dôležité a naposledy tak ovplyvniť úvahy súdu vo svoj prospech bezprostredne pred rozhodnutím.

Ako už v predchádzajúcej časti tohto rozsudku bolo konštatované, posudzovaná vec bola opakovane prejednaná na súde prvého aj druhého stupňa (ako odvolacieho tak i dovolacieho) a v týchto štádiách trestného stíhania obžalovaný v rámci svojej obhajoby aktívne využíval všetky práva obvineného či už na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí ako aj v rámci opakovane podávaných odvolaní a podaného dovolania a tiež aj dovolacieho konania. V priebehu týchto opakovane vykonaných analýz vykonaných dôkazov. Na ostatných hlavných pojednávaniach (od rozhodnutia najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho) boli vo veci vykonané len dôkazy výsluchmi svedkýň [REDAKOVANÉ], konfrontácie medzi obžalovaným a svedkýňami [REDAKOVANÉ] a boli prečítané listinné dôkazy týkajúce sa trestného činu nedovoleného ozbrojovania. Svedkyne [REDAKOVANÉ] však zotrvali na svojich viackrát opakovaných výpovediach z predchádzajúcich štádií trestného stíhania a obžalovaného zhodne označili za páchatel'a skutkov

a spod trestného činu nedovoleného ozbrojovania, ktorého sa týkali oboznámené listinné dôkazy najvyšší súd obžalovaného týmto rozsudkom oslobodil.

Je preto zrejmé, že aj keď právo obžalovaného na posledného slovo z formálneho hľadiska porušené bolo, z hľadiska materiálneho – uplatnenia vlastnej obhajoby v smeroch, ktoré považuje za dôležité a tak ovplyvniť úvahy súdu vo svoj prospech bezprostredne pred rozhodnutím, v skutočnosti porušené nebolo.

Na podklade týchto úvah najvyšší súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.“

Z uvedeného je zrejmé, že najvyšší súd sa argumentáciou sťažovateľa predloženou v odvolaní zaoberal a hodnoverne sa s ňou vysporiadal s poukázaním na výsledky vykonaného dokazovania i priebeh konania v tejto veci. Z obsahu odôvodnenia rozsudku z 25. októbra 2011 vyplýva, že najvyšší súd zrozumiteľne odôvodnil úvahy, ktoré zvolil pri preskúmaní rozsudku krajského súdu z 10. augusta 2011 a jemu predchádzajúceho postupu, a právne závery, ku ktorým dospel, nemožno hodnotiť ako arbitrárne. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnil, prečo nepovažoval námietku odopretia práva posledného slova za ústavne akceptovateľnú, a samotné výroky uvedeného rozsudku z 25. októbra 2011 svedčia o tom, že uvedený súd samostatne vyhodnotil vykonané dokazovanie a v súlade s vlastnými právnymi závermi v predmetnej veci podopretým logickými úvahami vychádzajúcimi z krajským súdom ustálených skutkových záverov rozhodol. Rozsudok najvyššieho súdu z 25. októbra 2011 preto podľa ústavného súdu nemožno považovať za svojvoľný či arbitrárny a samotný sťažovateľov nesúhlas s jeho obsahom ešte nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným.

S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na odôvodnenie rozsudku krajského súdu z 25. októbra 2011 nepovažuje uvedený rozsudok za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, a tak z ústavného hľadiska za neospravedliteľný, resp. neudržateľný, a preto sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. februára 2016